

## **Зношення та відтворення основних фондів. види та особливості відтворення основних фондів міського електричного транспорту**

проф. Т.П. ЮР'ЄВА, канд. екон. наук; В.А. ЩЕЛКУНОВА  
*Харківська національна академія міського господарства*  
*61002 Україна, м. Харків, вул. Революції,12*  
*mire2005@ukr.net*

Проблема забезпечення нормального обслуговування населення пасажирським транспортом має соціально-економічний характер, а процеси розвитку транспортної інфраструктури, як локальне завдання, спрямовані на виконання глобальної економічної мети.

Для функціонування транспортної системи нагайною проблемою є ефективне відтворення основних фондів.

Відновлення основних засобів є складним механізмом, який включає інтегрувану, органічно зв'язану цілісну систему відтворювальних відносин, економічних, організаційних та правових форм і методів господарювання.

Джерелом фінансування простого відтворення основних засобів (заміни зношення основних фондів) є нарахована сума амортизації.

Основними факторами вибору методу амортизації слід вважати:

- а) необхідність приведення доходів відповідно до витрат для складання звітності;
- б) величину витрат на ведення бухгалтерського обліку;
- в) обмеження, що застосовуються до величини амортизаційних відрахувань законодавством.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» суб'єктам господарювання рекомендовано нараховувати амортизацію в бухгалтерському обліку такими методами:

- 1) прямолінійним (рівномірний);
- 2) зменшення залишкової вартості;
- 3) прискореного зменшення залишкової вартості (подвійної залишкової амортизації);

- 4) кумулятивним (суми чисел);
- 5) виробничим (суми одиниць продукції).

Норми амортизації, які використовуються на підприємстві, мають бути економічно обґрунтованими і спрямованими на своєчасне відшкодування основних засобів. Під час їх розрахунку дуже важливо правильно визначити термін використання (експлуатації) основних засобів, який устанавлюється підприємством при зарахуванні цих об'єктів на баланс. Визначаючи цей термін, слід урахувувати такі чинники:

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- фізичний та моральний знос, що передбачається;
- правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта
- інші фактори.

Важливим у системі амортизації є методи її нарахування які дають змогу активно впливати на обсяг амортизаційних відрахувань, ступінь концентрації ресурсів у різні періоди функціонування засобів, що дозволяє динамічно підходити до створення основних засобів, урахувувати вплив чинника часу.

Вибір методу амортизації визначається низкою об'єктивних чинників залежно від специфіки виробництва, темпів технічного прогресу, складності та особливостей розрахунків тощо.

Підприємства міського електротранспорту для нарахування амортизації використовують прямолінійний метод. Прямолінійний метод амортизації є простим, наочним, забезпечує рівномірність, стабільні амортизаційні накопичення протягом усього періоду служби.

Але, враховуючи вищевказане, можна зробити висновок, що на підприємствах міського електричного транспорту буде більш доцільним використання різних методів нарахування амортизації не тільки для різних груп, а й, навіть, видів основних фондів.

Так, наприклад, до основних фондів, що не підлягають активному фізичному зносу (тягові електростанції, ремонтні майстерні, диспетчерські пункти, засоби автоматики та зв'язку) доцільним є використання прямолінійного методу. Стосовно рухомого складу, трамвайних колій та контактної мережі – більш економічно

обґрунтованим буде використання виробничого методу нарахування амортизації, який розраховується за формулою:

$$A_3 = A_{П.В.} + A_{КР}$$

де,  $A_3$  – загальна сума амортизаційних відрахувань за рік, тис. грн.

$A_{П.В.}$  – амортизаційні відрахування на повне відтворення основного засобу.

Обчислюється:

$$A_{П.В.} = B * N / 100$$

$B$  – повна вартість тролейбусу (трамвайного вагону);

$N$  – норма амортизаційних відрахувань за рік на повне відтворення;

$A_{КР}$  – амортизаційні відрахування на капітальний ремонт, тис. грн.

Розраховується:

$$A_{КР} = \frac{П * B * n}{10000 * 100}$$

де,  $П$  – натуральний пробіг транспортного засобу за рік, тис. ваг-маш (км);

$B$  – повна вартість транспортного засобу, тис. грн;

$П$  – норма амортизації на 10000 км натурального пробігу.

Цей метод враховує обсягу виконаної роботи (послуг), роль амортизації як джерела нагромадження.